

Project Lesbisch Debat

Inleiding

In 2003 werd lesbisch platform FemFusion in het leven geroepen. De motivatie hiervoor was de constatering dat de lesbische cultuur ten prooi viel aan verschraling. De lesbische cultuur bestond vooral uit door het land verspreide, op zichzelf staande activiteiten, waarbij de emancipatie van de lesbische vrouw bleef steken bij goedbedoelde en soms ook tijdelijk succesvolle pogingen, zonder echt zoden aan de dijk te zetten.

Professionele organisaties die zich bekommeren om de homo-emancipatie richtten hun focus, bewust of onbedoeld, grotendeels op de mannelijke helft van de homoseksuele doelgroep, terwijl organisaties actief op het gebied van de vrouwenemancipatie de emancipatie van de lesbische vrouw schuwden, omdat dit kon leiden tot het predicaat 'anti-man' voor de feministische beweging. Lesbische emancipatie bevindt zich in het grijze gebied tussen homo-emancipatie en vrouwenemancipatie en juist dit 'kruispunt' maakt dat dit beleidsveld teveel in de vergetelheid is geraakt en of gebleven.

Om de leemte op het gebied van een 'lesbische beweging' te vullen, werd Stichting FemFusion opgericht met als doel: "Het creëren van een (multi)cultureel platform voor lesbische vrouwen, lesbische activiteiten en de lesbische levensstijl", teneinde de lesbische cultuur een meer bestendige basis te geven.

Het meest zichtbare deel van het platform bestaat uit de online community femfusion.nl. Deze virtuele ontmoetingsplek bereikt een groot gedeelte van de lesbiennes in Nederland en stelt hen in staat contact met elkaar te onderhouden. Daarnaast bedient FemFusion met diverse klein- en grootschalige evenementen het lesbische (uitgaans)publiek en is een breder aanbod lesbische literatuur en films gegenereerd en in kaart gebracht.

In 2007 presenteerde FemFusion tijdens de Roze Zaterdag haar '5 eisenplan' voor de lesbische emancipatie. Kort samengevat zijn deze gebaseerd op de notie dat lesbische vrouwen als een aparte doelgroep binnen de homoseksuele beweging moeten worden benaderd. De vijf geformuleerde eisen stelt FemFusion in eerste instantie aan zichzelf en aan de lesbische doelgroep en in tweede instantie aan de (hetero)maatschappij. Samen moeten we werken aan het versterken van de maatschappelijke positie van lesbische vrouwen, waarin de lesbische vrouw het voortouw dient te nemen. Met het Project Lesbisch Debat wil FemFusion deze interactie in gang zetten.

Minister Plasterk beschrijft in de nota lesbisch- en homo-emancipatiebeleid 2008-2011 "Gewoon homo zijn" dat het kabinet een impuls wil geven aan het multicultureel landelijk platform van lesbische vrouwen, FemFusion, om de maatschappelijke zichtbaarheid en emancipatie van lesbische vrouwen te versterken. Het Project Lesbisch Debat komt dan ook met (financiële) steun vanuit de overheid tot stand.

Doelstelling

Met het Project Lesbisch Debat wil FemFusion de maatschappelijke zichtbaarheid en emancipatie van lesbische vrouwen versterken. Rond ieder van de vijf 'eisen' wordt in de eerste helft van 2009 een diepgaand debat georganiseerd om de lesbische emancipatie zowel handen en voeten geven, als een meer zichtbare rol in de maatschappij.

De debatten worden groots opgezet en om een breed publiek te bereiken, worden onderhoudende mogelijkheden tot interactie rond het thema gecreëerd. Inge Diepman is aangetrokken om de discussie te leiden. Mogelijke corporate sponsoring draagt bij aan het beeld dat lesbische emancipatie niet alleen een zaak is voor de direct betrokkenen, maar van belang voor de gehele samenleving.

De debatten streven een meervoudig doel na:

- 1) het bepalen en structureren wat 'Lesbische Emancipatie' precies inhoudt en
- 2) hoe dit tot uitvoering kan worden gebracht, zodat het kader kan worden bepaald voor de beleidsstrategie en -uitvoering voor de komende jaren
- 3) het de lesbische doelgroep kenbaar maken dat haar 'fifteen minutes of fame' is aangebroken en dat het van belang is haar wensen en noden nu kenbaar te maken
- 4) de hetero maatschappij kennis te laten maken met de lesbische identiteit(en)

Aanpak

In de uitvoering van deze debattenserie kiest FemFusion ervoor allianties te smeden met organisaties uit het veld van homo- en vrouwenemancipatie en organisaties die zich bezighouden met sociaal maatschappelijke vraagstukken. De uitvoering van het Project Lesbisch Debat en de samenwerkingservaring van diverse instanties bij de organisatie ervan moet leiden tot:

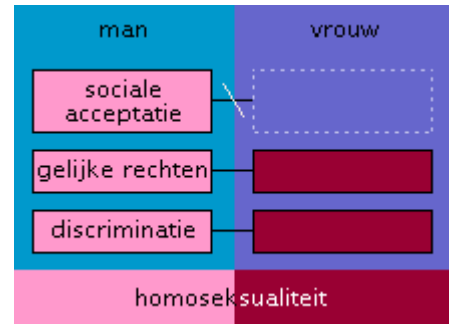
- Het leren kennen van (krachten van) de verschillende organisaties uit het werkveld die bij een of meerdere thema's zijn uitgenodigd deel te nemen.
- Het aangaan van bredere samenwerkingsverbanden tussen deze organisaties om uitvoering te geven aan de met behulp van de debatten bepaalde lesbische beleidsstrategie door middel van projecten.
- Het geven van meer bekendheid aan de vijf emancipatie-eisen en het vergroten van de lesbische zichtbaarheid via een uitgebreide promotie rond ieder specifiek debat, ook buiten de lesbische doelgroep.
- Het geven van een nieuwe impuls aan de lesbische doelgroep door haar via de debatten uit te nodigen zich actiever op te stellen, mee te denken, initiatieven aan te dragen of zich aan te sluiten bij een of meerdere organisaties in het algemeen of op projectbasis.

Insteken op het juiste (kennis)niveau

In een maatschappij die in principe bestaat uit mannen en vrouwen, leeft een minderheid die homoseksueel is en zowel mannen als vrouwen beslaat. Deze minderheid heeft gevochten tegen discriminatie en zich in het grootste deel van de 20^e eeuw toegelegd op het verwerven van gelijke rechten. Het baanbrekende werk dat hierin is verzet door onder meer het COC, maar bijvoorbeeld ook Henk Krol van de Gay Krant (homohuwelijk) is behaalde winst voor zowel homomannen als lesbische vrouwen.

Aan het begin van de 21^e eeuw kondigde Frank van Dalen, nieuwe voorzitter van COC Nederland, de 3^e emancipatiegolf aan, namelijk het verwerven van sociale acceptatie. Op sociaal niveau echter, verschillen lesbische vrouwen op bepaalde punten evenveel van homomannen als de welbekende verschillen tussen man (mars) en vrouw (venus). De vrouwenemancipatie is in haar '3^e golf' al heel ver en bereikte mijlpalen waar ook lesbische vrouwen van meegenieten. Nog steeds zijn courante discussies op het gebied van gender, 'slow sex', bimbocultuur, et cetera in meer of mindere mate eveneens op de lesbische doelgroep van toepassing.

Lesbische vrouwen zijn als aparte, emanciperende, doelgroep nog niet of nauwelijks zichtbaar geweest. Onervaren staan zij aan de voet van de 3^e golf. De 1^e en 2^e golf werden niet behaald op eigen kracht of onder leiding van zichtbare lesbische vrouwen.

Om te voorkomen dat de discussie over lesbische emancipatie onderaan de ladder begint, wil FemFusion de leerpunten die te betrekken zijn uit zowel de vrouwen- als de homo-emancipatie goed benutten. Hiertoe zullen met name de inleiding van de debatten en de keuze en voorbereiding van de sprekers van cruciaal belang zijn. Om deze reden heeft FemFusion gekozen een samenwerking aan te gaan met het IIAV. Dit kenniscentrum van de vrouwenemancipatie mag zich bogen op een gedegen expertise die voor het slagen van dit project van cruciaal belang is.

Lesbische emancipatie vergt maatschappelijke betrokkenheid

Sociale acceptatie begint bij de het creëren van *awareness* bij de lesbische vrouw, maar is ook afhankelijk van het informeren van de (hetero)maatschappij. Daar waar FemFusion met de debatten dus gelijktijdig over wil brengen aan de lesbische vrouw dat haar 'fifteen minutes of fame' is aangebroken en de huidige stand van zaken wil peilen, zal de discussie over de toekomst weinig zin hebben als deze achter gesloten deuren plaatsvindt en alleen de doelgroep en enkele geïnteresseerden bereikt. Het slagen van dit project is derhalve niet slechts afhankelijk van de kwaliteit en het aantal bezoekers. FemFusion wil ervoor zorg dragen dat de boodschap die uit de debatten voortvloeit als één sterk geluid naar buiten wordt gebracht, dat verder reikt dan alleen de lesbische gemeenschap. Dit wordt bereikt door het inzetten van een sterke communicatiestrategie waarbij de mogelijkheden van de nieuwe media worden benut.

De debatten vinden plaats in het MediaPlaza te Utrecht. Deze locatie heeft de gewenste uitstraling om aan de lesbische vrouw over te brengen dat zij serieus genomen wordt en benadrukt het trendy karakter van de hedendaagse lesbische cultuur en de professionele aanpak van de lesbische emancipatie. Met de technische mogelijkheden aanwezig in het MediaPlaza worden de debatten vastgelegd. Reporter Karin Giphart vult aan met korte interviews en indrukken. Aanwezigheid is niet vereist om mee te kunnen discussiëren; middels een live chat kunnen dames uit het hele land hun input leveren.

De opnames en reportages worden verwerkt tot interessante nieuwsitems op een speciaal hiervoor ingerichte website. Door middel van pakkende persberichten wordt de interesse van een breed publiek gewekt en voor achtergronden en meer informatie verwezen naar deze 'debat gemist' mogelijkheid. Zo moet de debattencyclus de aanzet geven tot een brede maatschappelijke discussie over de lesbische emancipatie.

Vijf thema's

In dit hoofdstuk wordt een eerste visie gegeven op de invulling van ieder debat, naar aanleiding van de in 2007 door FemFusion geformuleerde corresponderende 'eis'. De vijf thema's zijn: emancipatie, onderzoek, zichtbaarheid, ontseksen en veiligheid.

Als geheel omvatten deze thema's de brede scope van de lesbische emancipatie en de debattencyclus dient dan ook onder meer om de kaders te bepalen van wat lesbische emancipatie precies inhoudt en wat nodig zal zijn om 'volledige' sociale acceptatie van lesbische vrouwen te bereiken, zodat de benodigde focus voor dit beleidsveld duidelijk wordt en de lesbische emancipatie verankerd kan worden in toekomstig beleid.

Onderzoek

Nooit is onderzocht hoeveel lesbische vrouwen Nederland eigenlijk telt. Onderzoeken richten zich hoogstens op homoseksuelen in het algemeen, waarbij men algemene conclusies trekt en het verschil tussen man en vrouw niet meeneemt in de vraagstelling. Als gevolg is er weinig over lesbische vrouwen bekend. Hoe ervaren zij het lesbisch-zijn in de openbare ruimte? Voelen zij zich veilig op straat, op het werk en in hun sociale omgeving? Zijn er genoeg voorzieningen, fysieke ruimten voor samenkomst? Hoe staat het met de onderlinge beeldvorming en vooral de zelfacceptatie?

Er is onderzoek nodig naar de maatschappelijke positie van de lesbische vrouw. Uitgangspunt en focus bij bestaande onderzoeken zijn veelal homoseksuele mannen. Dit geeft niet alleen een vertekend beeld van de homoseksuele gemeenschap maar creëert ook weerzin bij de lesbische vrouw om deel te nemen. Dat de focus op de homoman ligt, ziet men in de vraagstelling terug en de lesbische vrouw heeft als snel door dat zij wordt 'meegenomen' in het onderzoek, maar dat de vraagstelling niet op haar is toegespitst. Dit maakt dat de participatie van de lesbische vrouw minimaal is. Het vinden van vrouwelijke respondenten is een veelgehoord struikelblok van onderzoekers. Het is tijd hen duidelijk te maken dat een deel van de oorzaak bij de opzet van het onderzoek ligt. Om participatie en betrokkenheid van de lesbische doelgroep te garanderen, is een andere focus en manier van vragenstellen nodig; een onderzoek naar lesbische vrouwen.

Voor dit debat is samenwerking gezocht met de Mosse Stichting. Gestreefd wordt in een uitgebreide discussie te komen tot een strategie om de kennis over lesbische vrouwen en hun leefstijl te vergroten. FemFusion kan onderzoekers in contact brengen met (de denkwijze van) de doelgroep, het incorporeren hiervan dient breed opgepakt te worden.

Emancipatie

De belangen van homomannen en lesbische vrouwen komen lang niet altijd overeen. Organisaties in de 'holebi' beweging hebben veel bereikt, maar hierbij lijkt 'le' helaas vaak slechts het tussenvoegsel dat 'ho' en 'bi' verbindt. Vaak liggen issues voor de lesbische vrouw dichterbij die van de vrouwenemancipatie en raken ze in de nuancering binnen de bestaande homobeweging verloren. Lesbische vrouwen zijn een aparte doelgroep en willen graag als zodanig worden (h)erkend!

Voor de lesbische emancipatie is het van belang om uit te zoeken waar het kruispunt ligt tussen vrouwen- en homo-emancipatie en waar het - nog nader te definiëren - beleidsveld van de 'lesbische emancipatie' ligt. Omdat dit momenteel een grijs gebied is,

worden sommige issues losgekoppeld van vrouwenemancipatie en onder algemene homo-emancipatie geschoven en andersom. In een debat willen we de issues die bij lesbische vrouwen horen duidelijk krijgen en ons 'kruispunt' afbakenen.

Voor dit debat wil FemFusion de expertise betrekken van diverse instanties en personen die bekend zijn met de cultuurhistorische achtergrond van het lesbische leven en de invloed hiervan op de maatschappelijke ontwikkelingen door de jaren heen. Het debat moet leiden tot een beleidstrategie om de emancipatie van lesbische vrouwen haar plek te geven tussen de vrouwen- en de homo-emancipatie en hieruit voortvloeiend kunnen allianties worden gesmeed met de vrouwenbeweging, zodat de kennis die daar is opgedaan kan worden benut voor de emancipatie van lesbische vrouwen specifiek.

Zichtbaarheid

Waar zijn de lesbische rolmodellen? Het lesbisch imago is negatief. Het bedrijfsleven en andere partijen associëren zich er niet van harte mee en wij ook niet altijd. Het kleine aantal prominente vrouwen, waarvan bekend is dat ze een lesbische relatie heeft, maakt hier liever geen 'punt' van. Laat staan dat zij een voorbeeldfunctie kan of wil vervullen. Zelfs op de werkvloer of in de eigen buurt durft de lesbienne niet altijd even zichtbaar te zijn. Prima als dit een vrije keuze is, maar feit is dat er nog een enorm verschil bestaat tussen vermeende acceptatie en daadwerkelijke erkenning.

Het stereotype beeld dat heerst van 'potten' wordt vooral bepaald door de (hetero) maatschappij en niet zozeer door de lesbische vrouwen. Het beeld van de 'herkenbare lesbienne' is in de jaren zeventig/tachtig ontstaan en daarna nooit meer geactualiseerd. Een pot heeft kort haar, houdt niet van mannen en kleed zich 'mannelijk'. Een logisch gevolg is het feit dat de herkenbare lesbienne *van nu* moeilijk terug te vinden is. Zij wordt domweg als hetero gezien of er wordt niet begrepen waarom zij lesbisch is, want 'dat hoeft - met haar looks - toch niet'.

Ook lesbische vrouwen kampen soms met een negatief beeld van lesbische vrouwen. Dit blijkt o.a. uit het feit dat op de site van FemFusion het vraagstuk van 'mannelijke vs. vrouwelijke' vrouwen en of het een 'beter' is dan het ander een regelmatig terugkerende discussie is. Deze discussie wordt nauwelijks gevoerd op de (heteroseksuele) fora van bijvoorbeeld de Viva of de Libelle. Een teken dat lesbische vrouwen zich onzeker voelen over hun imago en de uitstraling hiervan in het kader van hun sociale acceptatie. Er zijn weinig lesbische vrouwen die vol trots hun geaardheid uitdragen. Het feit dat er in Nederland vrijwel geen lesbische rolmodellen zijn die het heersende beeld bijstellen, zorgt ervoor dat deze situatie blijft bestaan. Maar liefst 75% van de lesbische vrouwen kiest ervoor op het werk niet voor haar geaardheid uit te komen (een percentage dat significant hoger ligt dan bij de homoseksuele mannen). Is dit uit vrije wil? Of is hier sprake van een neerwaartse spiraal die eindelijk doorbroken moet worden.

Ontseksen

Op de lesbische geaardheid is niet fatsoenlijk te Googlen. Lesbische vrouwen lijken het hoogst haalbare op het gebied van andermans porno. Uitkomen voor je lesbische relatie werkt vaak als een vrijbrief voor de meest intieme vragen naar 'hoe we het dan doen'. Omdat hetero's minder moeite hebben ons te zien zoenen, concludeert de overheid dat de sociale acceptatie van lesbische vrouwen beter is dan die van homomannen.

Het nieuwe lesbische streven: erkenning van onze seksuele relaties, maar niet in de rol van pornstar!

Het zoekwoord 'lesbisch' geeft op internet een scala aan resultaten gerelateerd aan porno sites. Filters (nanny's) van bedrijven, instellingen en scholen blokkeren dit zoekwoord dan ook. Een zoekende lesbienne, of hetero krijgt mede hierdoor een vertekend beeld van de lesbische geaardheid: het zou vooral met seks te maken hebben. Dat lesbische vrouwen meer zijn dan vrouwen die seks hebben met andere vrouwen, is een boodschap die nodig uitgedragen dient te worden. Dat zij die keuze niet maken omdat ze de juiste man nog niet zijn tegengekomen of niet zouden kunnen krijgen, moet gecategoriseerd worden als het fabeltje dat het is.

Het feitelijk niet voor vol aanzien van de lesbische relatie zou goed de kern kunnen zijn van de problemen rond de zelfacceptatie bij lesbische vrouwen. Vrouwen hebben de neiging zich aan te passen aan wat hun wereld van hen vraagt. "Een beetje lipstick vergroot je kansen bij een sollicitatie." Hoe denken de feministes over lesbische vrouwen die zich 'hetero' kleden en gedragen om beter geaccepteerd te worden? Of over tienermeisjes die seksuele handelingen met elkaar denken nodig te hebben omdat 'die jongen van een klas hoger dat geil vindt'? Vrouwen gaan ver om sociale/professionele acceptatie te krijgen, hoe zit dat met lesbische vrouwen? Waar houdt vrije keus op, en waar zoeken we 'vermeende acceptatie'? Het kost(te) de vrouw veel moeite seksuele vrijheid te verkrijgen, nu wordt het tijd dat ook de lesbienne deze verwerft.

Veiligheid

Multicultureel Nederland verhardt en de (schijn)tolerantie neemt af. Onze relaties en huwelijken worden vaak niet voor vol aangezien. Iedere vrouw die een relatie met een vrouw heeft, weet in welke situaties het beter is de handen even los te laten. (Een vuist is immers niet het grootste vrezen.) De meeste vrouwen vinden dit logisch, een eigen keuze. Is dit de boodschap die Nederland ons wil geven?

Lesbische vrouwen hebben met een ander soort agressie te maken dan homoseksuele mannen. Gaat het bij de laatste groep vaak om fysieke geweld, bij het lesbische segment is de agressie vaak genuanceerder. Verbaal geweld is iets dat bijna elke lesbienne kent. Vragen als 'mag ik meedoen?', 'zin in een trio?', of opmerkingen als 'je hebt nog geen echte man gehad', 'vuile pot', of 'je bent nog minder dan een hond' zijn geen aanzet voor lesbiennes om aangifte te gaan doen, maar geven wel een onveilig gevoel. Recent nog zijn twee meiden in het Utrechtse Zuilen zelfs uit hun huis gepest. Geweld tegen lesbische vrouwen is anders, maar mag daarom niet minder serieus worden genomen. Wij willen dan ook meer aandacht voor de veiligheid van de lesbische vrouw.

Voor de informatieoverdracht werken we samen met de politie die vanuit het Landelijk Expertisecentrum Diversiteit is gestart met het project 'hatecrimes'. Nauwelijks maakten lesbische vrouwen tot op heden gebruik van deze speciaal door de politie tegen homohaar ingerichte website. Wellicht is een vertaalslag nodig. Het debat dat volgt gaat over schaamte. Vrouwen hebben in het algemeen al meer last van schaamte wanneer het gaat om (seksueel) geweld. Wellicht is dit bij de lesbische vrouwen nog meer van toepassing. Daarnaast is er aandacht voor huiselijk geweld binnen lesbische relaties en ook stalking blijkt veel voor te komen bij lesbo's.

Roze Zaterdag: de Presentatie

Maatschappelijke zichtbaarheid dient grotendeels behaald te worden door de doelgroep zelf, bijvoorbeeld door aanwezigheid bij landelijke evenementen. FemFusion richt zich o.a. op het incorporeren van de lesbische cultuur tijdens de jaarlijkse Roze Zaterdag. Ook hoopt zij dat de Canal Parade tot een 'Gay & Lesbian Pride' evenement uit zal groeien. Het is lesbische vrouwen echter minder eigen om te 'paraderen' of anderzijds voor het voetlicht te treden. Dit zien we ook terug in de media. Er zijn nauwelijks lesbische rolmodellen te benoemen. De serie *The L Word*, die wereldwijd veel voor de beeldvorming heeft betekend, is in Nederland op een 'verstopt' moment en incompleet uitgezonden. Aan de maatschappelijke discussie nemen eerder mannen als Henk Krol en Frank van Dalen deel. Een prettig geluid, doch geen lesbisch geluid.

Roze Zaterdag is een van de belangrijkste evenementen voor zowel de homo- als de lesbische emancipatie in Nederland. Het geeft homoseksuele mannen, biseksuelen en lesbische vrouwen de mogelijkheid contact te leggen met de (hetero)bevolking en richt zich niet op de verschillen, maar op de overeenkomsten tussen bevolkingsgroepen. Dit brengt hetero en holebi (homo/lesbisch/biseksueel) met elkaar in contact en creëert gemeenschapszin. Niet alleen in Amsterdam, maar - doordat de Roze Zaterdag ieder jaar in een andere stad plaatsvindt - in geheel Nederland.

Het meer informatieve karakter van en de ontspannen sfeer tijdens zo'n Roze Zaterdag maakt het tot het enige gemengde evenement waar de lesbische en biseksuele vrouwen zelfs een kleine meerderheid van het bezoekersaantal vormen (55-60%). Dit betekent dat zo'n 30.000 vrouwen op deze dag uit de onzichtbaarheid treden. Een uitstekende gelegenheid hen aan te spreken.

De uitkomst van de debattencyclus wordt daarom naar buiten gebracht tijdens de Roze Zaterdag op 20 juni 2009. Het feit dat het evenement dit jaar in de politieke achtertuin van Den Haag plaatsvindt, geeft hier nog extra gewicht aan.

Lover Special

In een speciale uitgave van *Lover* magazine (het tijdschrift over de vrouwenemancipatie van het IIAV), die op deze dag - in een oplage van 10.000 exemplaren - gratis aan alle aanwezigen wordt uitgedeeld, staan het verslag van, de leerpunten uit en de reacties op de debatten en het vervolg op boeiende wijze beschreven, inclusief foto's van de leukste momenten van de interactieve gedeelten en bijvoorbeeld een interview met minister Plasterk of reacties vanuit de overheid.

Zo worden de nieuwe pijlers op het gebied van de lesbische emancipatie breed gecommuniceerd en kan aan geïnteresseerden worden gepresenteerd hoe de lesbische emancipatie door FemFusion, de overheid en de overige betrokken organisaties de komende jaren zal worden versterkt.

Informatiestand

Op of in de buurt van de informatiemarkt wordt een interactieve 'meet & greet' georganiseerd, waar organisaties die hebben meegewerkt en (wellicht daardoor) inmiddels met vervolgtrajecten zijn gestart, de vrouwen kunnen informeren wat ze concreet van plan zijn voor hen te gaan doen. Zij krijgen de mogelijkheid hun organisatie en projectideeën aan het publiek te presenteren en betrokkenheid bij de doelgroep te creëren. Het publiek krijgt de gelegenheid te reageren op gepresenteerde projecten teneinde deze haalbaar en doeltreffender te maken. Tenslotte kan men ter plekke intekenen voor persoonlijke inzet!